

LITERÁRNÍ SMĚRY – PŘEHLED

Renesance (14. století – 17. století)

Renesance se zaměřovala na člověka, vzdělání a návrat k antickým ideálům. Rozvíjela se věda, umění i literatura a vznikal humanismus. Autoři často psali o lidských citech, lásce a společnosti.

Autoři:

- William Shakespeare (Romeo a Julie, Hamlet)
- Miguel de Cervantes (Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha)

Baroko (konec 16. století – 18. století)

Baroko zdůrazňovalo víru, emoce a pomíjivost lidského života. Typické byly silné kontrasty mezi životem a smrtí nebo radostí a utrpením. Literatura měla často náboženský charakter a působila velmi emotivně.

Autoři:

- Molière (Lakomec, Tartuffe)
- John Milton (Ztracený ráj)

Klasicismus (17. století – 18. století)

Klasicismus vycházel z rozumu, řádu a antických vzorů. Literatura měla být přehledná, poučná a morálně správná. Důležitá byla pravidla, harmonie a vyváženost textu.

Autoři:

- Jean Racine (Faidra)
- Molière (Zdravý nemocný)

Osvícenství (18. století)

Osvícenství prosazovalo rozum, vzdělání a vědecké poznání. Kritizovalo pověry, církevní dogmata a absolutismus. Literatura měla lidi vzdělávat a vést společnost k pokroku.

Autoři:

- Voltaire (Candide)
- Daniel Defoe (Robinson Crusoe)

Romantismus (konec 18. století – polovina 19. století)

Romantismus zdůrazňoval city, fantazii a individualitu člověka. Hrdinové bývali osamělí, výjimeční a často nešťastní. Velkou roli hrála příroda, tajemno a vzdor proti společnosti.

Autoři:

- Victor Hugo (Chrám Matky Boží v Paříži, Bídníci)
- George Gordon Byron (Childe Haroldova pouť)

Realismus (19. století)

Realismus se snažil věrně zobrazit skutečný život a společnost. Autoři popisovali běžné lidi, jejich problémy i sociální rozdíly. Důležitý byl detailní a pravdivý popis reality.

Autoři:

- Honoré de Balzac (Otec Goriot)
- Lev Nikolajevič Tolstoj (Vojna a mír, Anna Karenina)

Naturalismus (konec 19. století)

Naturalismus ukazoval člověka jako bytost ovlivněnou dědičností a prostředím. Literatura často zobrazovala chudobu, nemoci nebo alkoholismus. Díla bývala velmi realistická a někdy až drsná.

Autoři:

- Émile Zola (Zabiják, Germinal)
- Guy de Maupassant (Kulička)

Symbolismus (konec 19. století)

Symbolismus používal symboly, náznaky a skryté významy. Důležitější byly pocity a atmosféra než samotný děj. Jazyk byl často hudební, obrazný a poetický.

Autoři:

- Charles Baudelaire (Květy zla)
- Paul Verlaine (Saturnské básně)

Dekadence (konec 19. století)

Dekadence vyjadřovala pesimismus, únavu ze života a pocit úpadku společnosti. Častými tématy byly smrt, samota nebo zkaženost světa. Umělci se často stavěli proti běžným společenským hodnotám.

Autoři:

- Oscar Wilde (Obraz Doriana Graye)
- Joris-Karl Huysmans (Naruby)

Impresionismus v literatuře (konec 19. století – začátek 20. století)

Impresionismus zachycoval okamžité dojmy, nálady a pocity člověka. Autoři se soustředili hlavně na atmosféru a smyslové vnímání. Texty často působily jemně, poeticky a subjektivně.

Autoři:

- Marcel Proust (Hledání ztraceného času)
- Anton Pavlovič Čechov (Racek, Višňový sad)

Modernismus (konec 19. století – polovina 20. století)

Modernismus experimentoval s jazykem, stylem i vyprávěním. Autoři se zaměřovali na psychiku člověka a jeho vnitřní svět. Často porušovali tradiční pravidla literatury a hledali nové formy vyjadřování.

Autoři:

- James Joyce (Odysseus)
- Franz Kafka (Proměna, Proces)

Prokletí básníci (konec 19. století – polovina 20. století)

Prokletí básníci byli autoři žijící bohémským a často bouřlivým životem. Ve své tvorbě vyjadřovali silné emoce, vzdor a pocit nepochopení společností. Jejich poezie bývala osobní, melancholická a experimentální.

Autoři:

- Arthur Rimbaud (Opilý koráb)
- Paul Verlaine (Romance beze slov)

Dadaismus (1916–1920s)

Dadaismus odmítal logiku, pravidla i tradiční umění. Reagoval hlavně na hrůzy první světové války a snažil se šokovat publikum. Typická byla absurdita, humor a provokace.

Autoři:

- Tristan Tzara (Sedm manifestů dada)
- Hugo Ball (Karawane)

Surrealismus (1920s–1930s)

Surrealismus se snažil zachytit sny, fantazii a podvědomí člověka. Autoři používali nelogické obrazy, volné asociace a zvláštní spojení slov. Díla často působila tajemně a snově.

Autoři:

- André Breton (Manifest surrealismu)
- Paul Éluard (Veřejná růže)

Existencialismus (1940s–1950s)

Existencialismus řešil smysl života, svobodu a odpovědnost člověka. Hrdinové často prožívali samotu, nejistotu a úzkost. Literatura ukazovala, že člověk si musí najít vlastní smysl života sám.

Autoři:

- Albert Camus (Cizinec, Mor)
- Jean-Paul Sartre (Zed', Nevolnost)

Absurdní drama (1940s–1960s)

Absurdní drama ukazovalo nesmyslnost života a problémy v komunikaci mezi lidmi. Děj býval nelogický, opakující se a zvláštní. Diváci měli pocítit chaos a nejistotu moderního světa.

Autoři:

- Samuel Beckett (Čekání na Godota)
- Eugène Ionesco (Plešatá zpěvačka)

Beatníci / Beat Generation (1950s)

Beatníci kritizovali konzumní společnost a hledali osobní svobodu. Psali otevřeně o cestování, drogách, hudbě i životním stylu mladých lidí. Jejich tvorba byla spontánní, rebelující a velmi osobní.

Autoři:

- Jack Kerouac (Na cestě)
- Allen Ginsberg (Kvílení)

Nový román (Nouveau Roman) (1950s)

Nový román odmítal klasický děj i tradiční postavy. Autoři se soustředili na detailní popisy věcí, prostředí a vnímání reality. Čtenář si často musel význam díla domýšlet sám.

Autoři:

- Alain Robbe-Grillet (Žárlivost)
- Nathalie Sarraute (Tropismy)

Rozhněvaní mladí muži (Angry Young Men) (1950s)

Tento směr tvořili hlavně britští autoři kritizující společenské rozdíly a pokrytectví. Hrdiny byli obyčejní mladí lidé nespokojení se svým životem. Díla často zobrazovala frustraci a odpor vůči společnosti.

Autoři:

- John Osborne (Ohlédni se v hněvu)
- Kingsley Amis (Šťastný Jim)

Postmodernismus (polovina 20. století – současnost)

Postmodernismus míchá různé styly, žánry a odkazy na jiná díla. Typická je ironie, hra s realitou a netradiční vyprávění. Autoři často zpochybňují pravdu nebo jednoznačný význam příběhu.

Autoři:

- Umberto Eco (Jméno růže)
- Milan Kundera (Nesnesitelná lehkost bytí)

Magický realismus (polovina 20. století – současnost)

Magický realismus spojuje běžný svět s nadpřirozenými prvky, které postavy považují za normální. Příběhy působí tajemně, snově a poeticky. Často se objevují rodinné ságy, legendy a magické události.

Autoři:

- Gabriel García Márquez (Sto roků samoty)
- Isabel Allende (Dům duchů)

Science Fiction (Sci-Fi) (20. století – současnost)

Science fiction zobrazuje budoucnost, technologie, vesmír nebo vědecké objevy. Často řeší vztah člověka a techniky nebo možné dopady vědeckého pokroku. Příběhy mohou být dobrodružné, filozofické i varovné.

Autoři:

- Isaac Asimov (Nadace, Já robot)
- Arthur C. Clarke (2001: Vesmírná odysea)

Fantasy (20. století – současnost)

Fantasy pracuje s magií, mytickými bytostmi a vymyšlenými světy. Často obsahuje boj dobra se zlem, hrdinské výpravy a kouzelné předměty. Příběhy bývají inspirovány mýty, legendami a středověkem.

Autoři:

- J. R. R. Tolkien (Trilogie Pán prstenů, Hobit)
- George R. R. Martin (Píseň ledu a ohně)
-